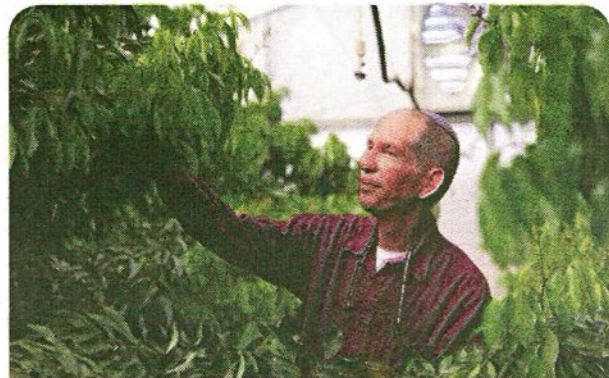

ליהנות מפירות הליצי'י כבר בתחילת מאי

הקדמת הבשלה בליצי'י ע"י חימום במים גיאותרמיים באזור עמק החולה

פרופ' רפי שטרן | צילום: גיל אליהו

השלב הראשון בדרך ליצירת פרי הליצי'י הוא ה"התמיינות לפריחה". שלב זה מתרחש לקראת החורף, בין החודשים נובמבר לינואר, אך הוא מותנה כירידת טמפרטורת המינימום בלילה מתחת לסף מסויים, כדי לאפשר את קליטת הסינגל (האות) לפריחה. מסיבה זו לא ניתן לגדל את עצי הליצי'י באזורים הטרופיים החמים, ומנגד - אי-אפשר לגדל אותו באזור האקלים הממוזג, שכן שהעץ קופא.

בעבודת מחקר רבת שנים נמצא על-ידי פרופ' רפי שטרן, ממו"פ צפון והמכון למחקר יישומי מיגל, של החברה לפיתוח הגליל, כי לצורך התמיינות אופטימלית מספיק שטמפרטורת הלילה תרד מתחת 14°C למשך שישה-שמונה שבועות רצופים, אך ככל שהיא נמוכה יותר - עד סף של 0° בעץ קופא - יעילותה גבוהה יותר. יעילות זו באה לידי ביטוי הן בעוצמת הפריחה באביב העוקב והן באיכות הפרחים. נמצא כי אחוז הפרחים התקינים (המכילים את כל המרכיבים הנקביים של שק העובר) עמד ביחס הפוך לטמפרטורת הלילה המצטברות. כמו כן, נמצא יחס חיובי וגבוה מאוד בין אחוז תקינות הפרחים לאחוזי החנטה והיבול. מכאן שכדי להגיע ליבול גבוה יש לאפשר התמיינות רבה (יצירת כמות גדולה של פרי-

חים) ואיכותית (תקינות גבוהה של פרחים). בנוסף נמצא על-ידי פרופ' שטרן יחס הפוך בין משטר הטמפרטורות בלילה למשך הזמן הנדרש להתמיינות. ובמילים אחרות - ככל שהטמפרטורות היו נמוכות יותר, הזמן הנדרש לחשיפה אליהן התקצר. לממצאים אלה חשיבות גבוהה בניצול אזור קר מאוד, כמו עמק החולה, לצבירה מהירה של "שעות קור סתויות", אך בתנאי שמשופקת הגנה על העצים מפני קפיאה.

"מניעת הקפיאה בחורף מושגת על-ידי גידול העצים במבנה סגור, תוך חימום טמפרטורת הסביבה בעזרת מים גיאותרמיים (כטמפרטורה של 45°C) שפרצו מקידוח באזור", מספיר פרופ' שטרן, "מים אלו מוזרמים לתוך החממה בצניורות נפרדים ממערכת ההשקיה (ומשמשים אך ורק לחימום), וניתן לווסת בעזרתם את טמפרטורת הסביבה לפי שלב הגידול.

אותה מערכת הגנה שמאפשרת צבירת קור אופטימלית עד קרוב לאפס מעלות, אך לא מתחת לכך, משמשת גם להאצת פריצת התפרחות. חימום העצים בשיא החורף (תחילת דצמבר) לטמפרטורות גבוהות של כ- 35°C , מיד לאחר השלמת צבירת "שעות הקור",

מאיצה את גידול התפרחות ומביאה לפריחה כבר בפברואר, במקום באפריל כפי שקורה במטעים המסחריים. לאחר האבקת הפרחים, שנעשית על-ידי דבורי בומבוס העובדות היטב במבנה סגור, מתפתח הפרי, שגדל במהירות רבה עקב החום הרב, ומגיע להבשלה כבר בסוף אפריל-תחילת מאי, כחודש לפני הופעת הפרי הראשון במטעים המסחריים. כתוצאה מהשיווק המוקדם המחיר שמתקבל עבור הפרי הוא גבוה מאוד."